

**Den teghen-vraech-al, inhoudende ettelicke questien of
vraghen, om daer mede den mondte stoppen aen den
dwasen vraech-al, over syne dwase vraghen, die hy om de
kercke ende het landt noch meer te beroeren voor-ghestelt
heeft, dienende om den anderen vraech-al te verstercken,
ende bevorderen 'tgeen hy soude moghen naghelaten hebben**

<https://hdl.handle.net/1874/18786>

Den
Teghen-Vraech-al,

Inhoudende
Ettelijcke questien of vraghen /

Om

Daer mede den mondte stoppen aen den dwasen

V R A E C H - A L ,

**Over syne dwase vraghen / die hy om de Kercke
 ende het Landt noch meer te veroeren voor-ghestelt
 heeft/ dienende om den anderen Vraech-al te verstercken/ende
 bevoorderen tgeen hy sonde moghen naghelaten hebben.**

Prov. 26. vers. 5.

*Antwoort den dwasen niet na syne dwaeſheydt, op dat ghy hem oock niet
 ghelyck en wordet. Antwoort dan noch den dwasen na syner
 dwaeſheydt, dat hy hem niet wijs en late duncken.*

Den tvveeden Druck.

W.B.
562

G H E D R V C K T ,

By't recht voorstant in Hollandt /

Anno 1618.

Prov. 9. verf. 13.

Daer is ja een dwaesachtich onrustsaem man,
vol clappernyen, die en weet niets.

Maer is uytſinnich in vraghen , uyt de welcke
comt nijt, twist, lasteringhen, quade bedenckin-
ghen , verkeerde argueringhen der menschen die
verdorven finnen hebben , ende van de waerheyt
beroofst zijn, 1. Timoth. 6. 4.

Doch hy en sal niet meer voortganck hebben,
maer sijne uytſinnicheydt sal eenen yeghelycken
openbaer worden, 2. Timoth. 3. verf. 9.

Aen Cornelis Vraech-al.

Chschame my uwer graeuwe hayren , die u als een Croone der eeren behoorden te wesen , ende uwer Iaren die soo bele zijn / dat men billichlichen van de selve soude moghen segghen / laet de Iaren spreken , Job 32 vers. 7. Want by den Grootvaderen is de wijs heyt , ende het verstandt by den Ouden , Job 12. vers. 12. Dat ghp in desen uwen ouderdom / die u sulcken respect ende aensienlickheyt behooerde toe te henghen / Dat na uwe woorden niemant sprekken en dorste , Job 29. 22. ghp alle Bozgherlyke eerbaer heyt verghetende / als een Pantalon ende spot - voghel / met een blau boexken , ende Bon jour Monsieur , bon jour her voor treedt / om mede uwe persoonagie in dese droeve Tragedie te spelen / wie hadde dat van sulck eenen man / niet een yf grauenwen cop verwacht / dat hy in dese droebighe gheleghentheyt van tyde daer beydde het Landt / ende de Kiercke van Maricheyten waggen / ende als een droncken man schijnen te tuymelen , daer over alle trouhertige sielen in den Lande tot Godt gheduerichlick trauen / also onverwacht voor al de weerelt het Neefken soudt connen spelen / ende alsoo goeds moeds connen spotten Maer uwe oninnicheydt moet alsoo meer en meer openbaert worden , als alle tijdt alle der ghener die teghen de waerheyt hebben ghestaen .

Ghp hebt niet uwen Meester Dierick Volckertsz. Coornhert , soo vele Iaren voor desen door schijven ende wrijven / door calsen ende rallen / allesins ghetrachtet de Gereformeerde Kiercke te beroeren / ende nu het gheschiet is / ende wel nae uwen sin gaet / lacht ghp in u vups / ende spreekt : Heach , zy is onthelycht , dat ten wy geerne , Hey , wy hebbent verdelcht , dat is den dach die wy b. gheert hebben , wy hebbent af - gheleest , Claechl. 2. 16. Dit maect u herte van vreuchde t ontspringhen / ende doet u upt - versten in sulcken ontamelickien ghelac.

Wech niet sulcke Libertinen , die alsoo in een alghemeen ongeval van het Landt ende de Kiercke / ende in die tijdt dat de Heere laet beroepen , datmen vveene , ende claghe , ende hem bescheyre , ende

sacken aan trecke , enckel vreuchde ende herten-lust connen drijven.
Esa. 22. 12. Ende ghy Remonstrant die u met sulcken Riet-staf
 versterkt / moet u oock des schamen / ende sult oock over de
 sulcke haest te schande werden/ als men tot u segghen sal / By
 wien hebt ghy hulpe ghesocht?

Ick dacht in den eersten met den wijsen Salomo / Men moet
 den dwalen niet antwoorden , op datmen hem niet ghelyck worde.
Maer ick dacht daer nae wederom met den selven Salomo/
 Men moet den dwalen ymvers antwoorden , op dat hy hem niet wijs
 duncken late. **Prob. 26. 5.** Ende wat can men deser dwalen be-
 ter antwoorden/ dan het gheene men ghemeenlick seght / dac
 een enckel dwaege meer can vraghen dan hem seuen wijsen ant-
 woordien connen. 't Welck op dat hy metter daet hebinde/ sood
 sullen wop hem met ghelycke vraghen bejeghenen na het exem-
 pel onser Heeren ende Meester / die van den archlistighen
Schriftgheleerde den ghevaecht zynde/ om achterhaelt te wer-
 den/ antwoorde : Ick sal u oock een dinck vraghen, ende antwoordt
 my, so wil ick u oock segghen t'gheene ghy vraecht. **Marc. 11. vers
 30.** ons daer mede een exemplar achter-latende/ hoe men sulcke
 vragher / bejeghenen ende antwoordien sal.

Theo-

Theologische Questien.

Of het den Libertynen ende Dyp-Gheesten wel betaenit
met de saccken van de Ghereformeerde Kerchen / die
haer niet aen en gaen te moezen?

Of die niet billick voor een Libertijn mach gegroet
werden / die den Hemel groote cracht toe-schrijft / om op de
gheneghenthept der menschen te wercken / daer den Propheet
soo dypdelick seght / dat den Hemel selfs niet reghenen en can. Je-
rem. 14. 22.

Of die niet een Dyp-Gheest en is / diens Bybel Sebastiaen
Franck, ende wiens lust ende gheneghentheydt, is zijn Christus, zijn
Euangeliumrende Al?

Of die gheene die hulpe by de Libertynen / Dyp-Gheesten/
ende allerley dwalende Sterren soeken / om de Ghereformeerde
Religie te onderdrucken / het recht wel met de Kercke Christi
meenen?

Of men wel om het ghene dat naulijcks het schapsel van
een naghel weerd en is / het Landt ende de Kercke mach be-
roeren/ ende de fondamenten van heylde doen beven?

Of men dit siende eben-wel moet ghelooven datter niet an-
ders achter en schulpt?

Of oock die ghene die gheen bysondere Godtsalicheyt in
haar leven en behooonen/ bequame lypden zyn om de Leere te
reformeren?

Of de reformatie in de Leere/ indien daer eenige geschieden
moet/ van daer te verwachten is/ daer veelderley betterijen
ghebroet zyn!

Van waer de verlichtinghe des Gheestes mach ghecomen
zyn/ over die gheene die andere Leere onder ons leeren/ eude
het Evangelium Christi soeken te verkeeren? **O**ffe niet wel
een ghesichte der Enghelen ofte pet sulckis souden hebben ghe-
sien/ daer dooz sp soo stijf aen hare dwalinghe hanghen?

Of het wel te ghelooven is/ dat sulcke die voor de Synode,
als voor de doodt verschicken / de waerheyt aen hare zyde
hebben?

¶ Of dit de vrede ende eenicheydt van de Kercke ghesocht is/ datmen om een reete te stoppen / een meerderen scheure gaet maecken?

Wat goet men cau verwachten tot voorderinge vande Christelike Religie/ ende de ware Godtsalicheyt/van sulcke die de tucht ende Kerckelyke Discipline haten/ende het al in 't wilde laten loopen:

Wat men van sulcke sal houden die haer eyghen ordre alle-sing becladden ende hatelick maecken?

¶ Of het goet is met het Heylige te spelen/ ende twist tuschen broeders te maecken?

¶ Of sy niet de Kercken en soccken te verwoesten/ die de Ghe-meenten Leeraers op d'ringhen willen/ die haer onaengenaem ende teghen de boezt zÿn?

¶ Of de ghemeente / merckende datmen haer de Publycque Tempels/ die sy tot noch toe hebben beseten/ wil af-handich maecken / midts op den Predick-stoel te brenghen brecmide Leeraers/ diens stemme sy niet en kent / gheen reden heeft om uyt haer ooghen te sien?

¶ Of men soo doende niet wel haest alle de Kercken soude tonnen doen ledich staen / ende de Prophecie gantsch onder ons doen op-houden?

¶ Of sulcke de Ghereformeerde Religie lief hebben / die de autheurs van de eerste reformatie / die treffeliche ende van Gode soo hoochlyk begaefde mannen / soo schandelyk han-delen:

¶ Of die oock van de Ghereformeerde Kercken wat houden/ die de Leere der selver voor Turcken / Heydene / Papisten/ Atheisten/ ende allerley spot-voghels/ ten spotte maecken?

¶ Of dit een wel-ghestelde ijver is / datmen allecne over de Christelike Lecre quantysps / ende niet oock met eenen over het Christelijcke leven ijveren?

¶ Of die ghene die voor dese Religions verschillen/de Religie niet en hebben geacht / in welckers leven men oock sedert geen veranderinghe en heeft gespeurt/daer voor moet houden/datse niet een rechten ijver tot de selve weeden ghedreven:

¶ Of die ghene die gheen Godtsalicheyt met allen in haren Wandel en verhoonen/ ende haer niet en bevlijtigen den wille des Vaders

Vaders te doen, bequame schepts-luyden zijn/om van de verschil-
liche pointen te oordeelen?

¶ Of wel opt remant schip-brenckie in't gheloobe / ende de
ware leere ghedaen heeft / die niet eerst de goede conscientie
hadde verlaten?

Wat ghemeynschap des Gheestes ende wat liefde tot de
waerheit/die luyden hebben moghen/ die noch soo geerne ghe-
meynschap houden met sulcke Leerars/die sp opentlick schel-
den voor soodanighe die grouwelijcke ende Gods-lasterlijcke
opinien dragen?

¶ Of het wel reden is dat men om shne opinien te houden
staen / de Kercke Gods alsoo verraedt / datmen het opperste
ghesach over de selve / aen sulcke daer onder vele die geen lidt-
maten / oock eenighe die vanden vande Ghreformeerde Ke-
liege zijn/ bevonden werden/ gaet op draghen?

¶ Of men die gheene die allerley Godts-lasterlijcke opinien/
soo wel teghens Godt als shnen Ghesalfden onder haer dul-
den / ende de druyverg daer van/ noch wel laten ghedpen / voor
goede iüberaers moet aensien?

¶ Of men sulcke die stercker Platcaten teghens de belijders
van de Ghreformeerde Kielgie / dan teghens de Jesuwijten
maecken / ende de selve veel stricktter doen onderhouden / noch
voor goede voorstanders van de Ghreformeerde Kercke sal
aensien?

¶ Of den tijdt wel sulcken veranderinghe kan brynghen / dat
men die eghen opinien diemt Anno 1582. in den persoon
van Caspar Coolhaes, Anno 1595. in den persoon van Cornelis Wig-
gerisz. ende Anno 1598. in den persoon van Osterodius ende Vay-
bodus vervolghens heeft veroordeelt / nu mach Canoniseren/
ende met het perijckel van het Daderlandt/ in voeren?

¶ Of d'Overheden van de Kerckelijcke saecken werden uyt-
gesloten / alsmen haer toelaet / jaer versoeckt den Gods-dienst
nae het uyt-gedrukte woordt des Heeren dat bumpten dispuyn
is/ te reformatoren?

¶ Of d'Overheden in den Ouden Testamente / die gheen by-
sonderen last / aengaende den Gods-dienst van den Heere heb-
ben ontfanghen / haer voerder in de saecken des Gods-dienst
hebben ghesteken?

Of wel opt Christelijcke Overhept op schoortende de Kerckelijcke vergaderinghen / Kerckelijcke Wetten ende Decreten aengaende de Leere hebben bestaen te maecken / om de selve de gemeenten op te dringhen / ja alst schijnt niet gewapender hant in te voeren?

Of sulcks te doen niet den wech baent tot verbalschinghe van de waerheypdt / ende onderdrückinghe van de ghemeente Godtz?

Of sulcke die het recht der Kercken / al eer sij gheinstalleert zyn / onder de voeten loopen / voor opper-bouw-meesters over de selve dienen ghestelt?

Of d'Overheden van de Predicanten / dan of de Predicanten van de Overheden de Wet sullen leeren verstaen?

Of het gheheele lichaem van het Joodtsche volck niet Goddes Kercke gheweest is / daer in den Coninck soo wel als den Priester ende Propheet een voorbeeldt des toe-comenden Messie was? Ende of het oock heden met onse Kercke ende Overheden alsoo staet?

Of het den Overheden wel lief soude zijn / dat de Predicanten neffens de weereltsche Richters na de wyse des Joodsen volcks op de Richt-hupsen souden treden / om tuischen bloedt ende bloexit, tuischen handel ende handel, ende tuischen schade ende schade te richten? Deut. 17. vers 8.

Of eenen Christelijken iher voor de waerhept / nu rebellie, openbaer opzoer / ende meynedichept mach genoemt werden?

Of de mensche wel can voeghen ende t'samen houden / t'gene Godt ende de waerhept van malanderen schept?

Of men in de Christelijcke Religie / nae exemplen / dan of men na den reghel van Godtz woord moet leven?

Of die gheene die bumpten zyn / beter de gheleghenthedt van de saccken der Kercke weten / dan die gheene die binnen zyn / ende niet de schenen daer voor sitten?

Of men in een eenboudich Leeraer die opt eenboudichept in een hoogh point van de Christelijcke Religie dwaelt / niet en soude connen in een opinie verdraghen / die men in een Politiek Remonstrants Predicant / die niet opset des herten dwalende / soo stijf aen syne dwalinghen blijft hanghen / dat hy niet alleene andere tot syne dwalinge en soekht te beweghen / maar oock

oock om de selbe hooz te staen / het recht der Kercken gaet
op-draghen aen sulcke/ die gheen recht daer toe en hebben/ende
noch boven dien/ om die hem teghen staen te onderdrucken/
hem-selven niet alleen met allerley dwael gheesten/ maer oock
met de vyanden van de Ghereformeerde Kercke gaet sijven
ende stercken?

¶ Of het Libertijns verstant ghenoechsaem is/ om de Ghere-
formeerde Kercke van de dwalinghe te over-tunghen

¶ Of het wel lydelick soude zijn voor de Gereformeerde Ker-
cke/ dat sulcke daer onder vele ghevonden werden/ die gheen
lidmaten van de Ghereformeerde Kercke/ ja moghelyck Vy-
anden daer van zyn/ tot opperste Richters over de selbe wer-
den gheselt?

Politijcque Questien.

¶ Of het goet is voor den staet van het Landt/ dat men eeni-
ghe Predicanten andere leere laet leeren/ ende de eeng-
aenghenomen Leere/ daer op de staet als tot noch toe gherust
heeft/ openlick lasteren/ ende hatelick maecken/ om also bep-
de het Landt ende de Kercke te beroeren?

¶ Of het billick is/ datmen sulcke die haer daer tegens stellen
om het Landt ende de Kercke in ruste te houden/ voor een Po-
pulace ende gracie houdet?

¶ Of het niet beter is de nieuwcheden in den aenbanck tegen
te staen/ dan te wachten tot dat de selbe oock de oudste, mach-
tichste, ende stercke Steden hebben vergisticht?

¶ Of die de ruste van het Landt soeken/ die teghens de nieu-
wcheden/ die bepde het Landt ende de Kercke beroeren/ gheen
ordze en stellen?

¶ Of het niet billick is/ dat men de ghene die bepde in de Ge-
ligie ende in de regieringhe veranderinghe soeken in te voe-
ren/ voor verdacht houden/ ende wel nauwe op hare handen
letten?

¶ Of die ghene die door het invoeren van nieuwcheden oor-
saecke zijn van dese Tialndische beroerten/ niet billicken de
schult moeten draghen van alle insolentien/ die by occasie van
dien te weder zyden gheschieden?

Wat men van sulcke luyden sal houden / die haer nu en dan laten ontvallen / datse lieber met den bzande sullen aen-spannen / dan hare nieuwchededen baren latent

Maer men de Souvereyniteyt sal soccken in een Landt daer de regieringhe populair is / dat die heden een Oberheyt / moeghen een populac oft graew is , ghelyck Daegh al de trouwe inghesetenen deses Landts derft intituleren?

Of het wel reden is / dat in een Landt / dat in twee partyen verdeelt is / d'een partie boven d'andere soo hooch-dzavende is onder den naem van de Publiecque authoriteyt?

Of de publiecque authoriteyt die d'een partie also boven d'andere tot sich treckt / deckt mantel ghenoegh is / om onder dies te doen alles wat men wil / oock de gront-Maximen van den staet te veranderen?

Of het niet even swaer is van eenen of van belein onderdunkt te werden?

Tae of het niet swaerder is van syng gelijcke / dan van een machtich Prince onderdunkt te werden / als de onderducklande over de selve saecke gheschiedet?

Wat onderscheidt daer is tuschen de rigoreuse Placcaten van een Prince / oft van wepnich groote in den lande / die haer de authoriteyt aen-nemen / alse eben onbillick zyn / ende eben strengelijck gheexecuteert werden?

Of de Privilegien van den lande voor d'Oberheden alleen/ dan of sy niet mede voor de goede inghesetenen des Landts zyn ghegeven?

Of het niet even eeng is / zyn Privilegien ende bypheden te verliesen door een Prince / oft sommighe andere die haer de authoriteyt aen-nemen?

Of het vreemt soude zyn / dat die ghene die hare Politycque macht tot het Gheestelijcke upt trekken / ende also de selve gaen waghen in een saecke die haer te hooch is / oock schip-breucke daer van deden?

Welcker van bepde / de Paus van Romen oft de Predicanten meer na hoocheyt staen / om de heerschappyn te vertreden / ende de Oberheden de voet op den neck te setten?

Of de gheene die de Jesuwijten toe-laten het landt te doozen / ende sich onder de ingesetenen des Landts te vermenghen /

ghen/wel voor hare auuthoriteyt sorghen/ ende niet rechte mo,
ghen claghen dat de selve werdt ghecreukt?

Of die reden hebben te claghen dat hare auuthoriteyt onder
de voeten werden gheloopen / die meerder last op de gemeente
legghende/ dan opt Prince voor haer ghedaen heeft/ even wel
allesins ghehoos samelick werden beieghent?

Of quade resolutien niet beter en zijn ongheexecuteert ghe-
laten/ dan met het perijckel van het Vaderlandt gheexecu-
teert?

Of een Magistraet wel versekert can zijn/ die haer tegheng
haer eghene inghesetenen moet wapenen?

Wie het Landt meer in perijckel brenght / ende den wegh
voor den Vyandt open / die d'oude palen die eens vast gheset
zijn / ende de oude gronden daer op den staet ghegront best/
ende gheraectt is tot de vyfhept / daer in hy voor Godts ghe-
nade noch staet/ laten berusten/ of die 't dooz allerleij nieuwiche-
den/ soo wel inde regieringhe als inde religie/ de selve soeken
te verrucken?

Wie van beyde waerschijnelijcks soude moghen gheoordeelt
woorden / corespondentie niet den Vyandt te houden / die het
ghene den Vyandt mesji soude moghen crecken/ teghentstaen/
ofste die het selve niet al haer vermoghen / soeken te voor-
deren?

Of onnoodighe secoursen verre bryten den Lande te senden/
oock tot sulcke die Vyanden zijn van de Ghedesunieerde Re-
ligie/ voor het Landt dienstelick is?

Of d'Overheden van het Landt/ de ghemicene middelen tot
verselikthept van het ghemicene Landt noodich/ weggerende/
de ghemeente/ die de selve dzaccht/ niet en soude mogen oock de
selve intwillighen?

Of men wel een Unie can maecken ypt cracht van de welche
men de ware Religie mach veranderen?

Of de saecken van de geunieerde Landen nu noch in den sel-
ven staet zijn/ daer in sy waren / doe de Unie van D'recht tus-
schen de ghedesunieerde Provintien werdt ghemaeckt?

Hoe sy het voor Godt ende de gheheele westerl sullen comen
verantwoorden / die een rustsaem Landt in onruste ghebracht
hebben, In welcker voeghen het noch is even op desen dach

Het selve in ruste te breughen/ midt g' hare nieuwicheeden baren
latende / even stijf daer aen blijven hanghen / ende het niet
doen en willen?

Vraghen aen de Rechts-gheleerde.

Of het wel reden is / dat men die gheene die in hare oude
besittinghen geturbeert zynde/ sich daer teghens stellen/
daerom voor turbateurs van de ghemeene ruste/ende voor op-
roer-maeckers sal iupt-roepen:

Of het niet wel reden is/ dat die het perijckel soeckt / oock
daer in vergae: Ende of sulcken een die in een Volk-rijcke
Stadt/daer bepdie Magistraet ende Ghemeente gheen veran-
deringhe in de Kielgie en begheeren/even wel het waghen wil
om een nieuwe Kielgie in te voeren/daer over qualick flagen-
de/noch sal reden hebben om sich te beclaghen:

Of erghens in eene Stadt een bzaant stichter ghebonden
werde/ die in een ghemeen tumulte ende opzoer / t'welck hy
selve dooz zijn bzaantstichten hadde ghemaect/ende daer over
van penantd beleedicht ende beschadicht wierde/ of de handt-
dadighe daer aen met recht soude moghen ghesraft wer-
den / jae of men hem niet indien hy in hechtenis ware ghe-
raeckt/ na ghenomen kennisse van saecken soude moghen hy
sprekhen?

Of men in een Landt dat verdeelt is met recht sulcke mach
beschuldighen die gheen veranderinge soecken/ ende alle nieu-
wicheeden teghen staen?

Vraghen voor de Krijghs-luyden.

Of het veter is oozloghe baupten/ dan binnen g' Landts te
hebben:

Of de Gheunieerde Landen met noch andere veertich jaren
oozloghe wel sulcken voordeel op den Spangjaert haren erf-
vpaadt souden connen bekomien/ als sp op het epnde van de
voorzledene veertich jaren/ doen den stilstandt van wapenen
teghengs

teghens het ghemeene advijs van de trouwste lypden in den Lande / ende de grondt-maximen van den staet / werdt ghe-maeckt / alreede vercreghen hadden / wanmeer desv vbandig schatten uyt gheput / sijne habens gesloten / sijn Crighs volck soo ghedebaucheert was / dat hy uyt vreese van mypterij de selve niet te velde en dorst brenghen / ende dat daer-en teghengx so groote secoursen voor dese Landen voor handen waren / ende ghepresenteert werden van de machtichste Coninghen hare na-ghebueren ende bondtghenoooten?

Hoe haer de Crighs-lypden sullen dragen in een staedt die verdeelt is / als men haer tot veranderinghe loekt? Of het niet het sekerste en is in sulcken ghevalle haer by die partie te houden / die gheen veranderinghe soeckt / maer allegh in sijn eerste staet wil laten?

Voor de Astrologijns.

Offer wel erghens een Horisont ghebonden werdt daer de Landen boven andere ghepreligeert zijn om ketterijen te moghen uyt-hoeden: Ende of het wel reden is sich met sulcke Privelegien by sijne bondtghenoooten te behelpen?

Aen de Overheden des Landts.

Offer wel erghens een volck onder de Sonne ghebonden wordt dat vrywilligher is / om als eenen beenen Esel alle lasten die haer op gheleyt werden / te dragen / als het gemee-ne volck van Hollandt?

Of het dan wel oorboir is sulcken volck dat sich soo geerne schotplichtich stelt in alles / over den Godts dienst ontruistich te maecken?

Offer wel ghetrouwter volck ghebonden werdt dan het ghe-meene volck deser landen.

Of het dan wel reden is datmen soo ghetrouwten volck soo verre sal na-bedencken / datmen haer met nieuwe eedtplichtingen wil verbinden / ofte sich teghen de selve wapenen?

Wel Cornelis Vraegh-al, daer hebt ghp vzaghen voor vragen/
 wanneer ghp dese sult beantwoordt hebben / soo sult ghp / des
 en twijfle ick niet / Theologanten / Politieque / Rechtf-ghe-
 leerde / Soldaten / ende oock Populace ende graetw binden/
 die de uwe oock beantwoorden sullen / elck nae synder aert.
 Iff er onder-en-tusschen pet misvraecht in desen Vraech-al/ge-
 lyck dat reden is sal ick de schult daer van vzaghen.

F A R A S.

